

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Вісник № 5
кафедри педагогіки початкової освіти

Професійний розвиток педагога

Матеріали звітної наукової конференції
викладачів, співробітників, докторантів, аспірантів та студентів
Рівненського державного гуманітарного університету
21 – 22 лютого 2012 року

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Вісник № 5
кафедри педагогіки початкової освіти

Професійний розвиток педагога

Збірник наукових праць
викладачів, студентів педагогічного факультету РДГУ
та вчителів загальноосвітніх шкіл

Матеріали звітної наукової конференції
викладачів, співробітників, докторантів, аспірантів та студентів
Рівненського державного гуманітарного університету

21 – 22 лютого 2012 року

РІВНЕ-2012

УДК 37:371:372:373:374:376:379

Вісник кафедри педагогіки початкової освіти. Матеріали звітної наукової конференції викладачів, співробітників, докторантів, аспірантів та студентів Рівненського державного гуманітарного університету за 2011 рік - № 5. – Рівне: РДГУ, 2012.- 123 с.

Упорядник: Тетяна Євстафіївна Колупасва, кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки початкової освіти Рівненського державного гуманітарного університету

Рецензент: Павелків Роман Володимирович, доктор психологічних наук, професор, проректор з науково-педагогічної та навчально-методичної роботи Рівненського державного гуманітарного університету, академік АН вищої школи України

Комп'ютерний набір та верстка: Шурин Олена Іванівна

У збірнику подаються статті, повідомлення, тези викладачів, співробітників, докторантів, аспірантів та студентів Рівненського державного гуманітарного університету. Представлена тематика розроблена з урахуванням сучасного вітчизняного та зарубіжного педагогічного досвіду, досягнень педагогічної та психологічної науки. Матеріали збірника були представлені на секційних засіданнях наукової конференції викладачів, співробітників, докторантів, аспірантів та студентів Рівненського державного гуманітарного університету за 2011 рік. Матеріали збірника розраховані на викладачів, студентів психолого-педагогічних спеціальностей.

За достовірність фактів, дат, назв і т.п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії.

Рекомендовано до друку рішенням кафедри педагогіки початкової освіти протокол **№ 6** від **14.02.2012 р.**

«Читаючи, учні збагачують, уточнюють, активізують свій словник, у них формуються світоглядні уявлення, поняття, уміння висловлюватись усно і письмово... Читання художніх творів, у яких розкривається внутрішній світ переживань, думок, мрій людини, розширює життєвий досвід, сприяє усвідомленню ними цінностей, норм поведінки, які підтримуються суспільством» [7, 6].

В іншому навчальному посібнику, «Методика читання у початкових класах», вказується на читання як на засіб навчання і виховання: «Читання рідною мовою є потужним засобом виховного і розвивального впливу на особистість дитини. Воно прилучає молодших школярів до скарбниці духовності і культури, літературних надбань українського народу і народів світу, сприяє моральному, етичному та естетичному розвитку. Поряд з цим на всіх уроках читання відбувається систематична, комплексна робота з формування в учнів усіх складових повноцінної читацької навички, уміння працювати з текстом, з розвитку зв'язного мовлення» [6, 3].

Розглядаючи питання про визначення оптимальних шляхів реалізації поставлених цілей у вивченні навчального матеріалу з урахуванням його змісту та можливостей, доктор педагогічних наук, професор, академік МПА Коваль Г.П. у навчально-методичному посібнику зі спецкурсу методики читання «Зміст та дидактична структура уроку читання в початкових класах» підкреслює важливість цієї проблеми уроку читання і зокрема на розвиток техніки читання: «Удосконалення техніки читання – першочергове завдання на уроках читання, бо вже на цьому етапі треба готувати учня до самостійної роботи з книгою, допомагати йому в пізнанні навколишнього. Саме тому тут важливі вправи з розвитку техніки читання, застосування індивідуально – диференційованих завдань, контроль за розвитком навички читання майже у кожного учня класу» [4, 5].

Читання слід розглядати і як важливий навчальний предмет, і засіб навчання. Т.Г. Лубенець – один із фундаторів народної школи в Україні – читання вважав «центром елементарного навчання, з якого виходять і в сходяться всі види занять у навчанні. Воно не тільки засіб набуття знань, – писав він, – бо крім суто навчально-виховного значення читання важливе в житті людини як джерело високої насолоди. Друковане слово – істотний засіб виховання любові до Батьківщини, гуманного ставлення до людини; воно сприяє ставленню розумного ставлення до явищ самого життя» [2, 82].

Читання слід розглядати і як один із видів мовленнєвої діяльності, що забезпечує розвиток комунікативних умінь та навичок. У статті «Мовленнєва складова у структурі читацької компетентності молодшого школяра» О.Вашуленко – науковий співробітник Інституту педагогіки НАПН України – підкреслює: «Розвиток мовлення учнів – одне із основних завдань курсу «Літературне читання» в початковій школі. Від рівня сформованості мовленнєвих умінь і навичок під час навчання читати залежить успішність вивчення всіх навчальних предметів початкової школи і їх подальше усвідомлення засвоєння у наступних класах загальноосвітньої школи та розвиток мовлення в майбутньому» [1, 17].

Усвідомлення значущості читання у початковій школі зобов'язує майбутнього вчителя постійно дбати про систематичне удосконалення методичних прийомів навчання читати молодших школярів.

Список використаної літератури

1. Вашуленко О. Мовленнєва складова у структурі читацької компетентності молодшого школяра / О. Вашуленко // Початкова школа. – 2011. – № 12. – С. 16 – 21.
2. Волошина В.Я. Педагогічна й освітня діяльність Т.Г. Лубенця / В.Я. Волошина. – К.: Видавничий центр «Академія», 1999. - 128 с.
3. Едігей В. Нове читання / В. Едігей // Початкова школа. – 2000. – № 9. – С.50 – 52.
4. Коваль Г.П. Зміст та дидактична структура уроку читання в початкових класах. Спецкурс з методики викладання української мови / Г.П. Коваль. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2003. – 80 с.
5. Програма для середньої загальноосвітньої школи 1-4 класи. – К.: Початкова школа. – 2007. – 432 с.
6. Савченко О.Я. Методика читання у початкових класах / О.Я.Савченко: Посібник для вчителя. – К.: Освіта, 2007. – 334 с.
7. Савченко О.Я. Читання в 4 класі: Посібник для вчителя / О.Я. Савченко – К.: Освіта, 2002. – 160 с.
8. Скліма О. Формування читацької культури / О. Скліма // Початкова освіта. – 2012. – №4. – С.7.
9. Федоренко І.Т. Шляхи удосконалення техніки читання / І.Т. Федоренко // Початкова школа. – 1982. – №1. – С.10-16.

*Боровець Олена Віталіївна,
кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри педагогіки початкової освіти РДГУ*

Емпатійність учителя як умова особистісно зорієнтованої педагогічної комунікації

Зміни у соціально-економічному житті країни ведуть за собою нові вимоги до системи освіти і виховання підростаючих поколінь. У Концепції загальної середньої освіти зазначається: «Освіта ХХІ століття – це освіта для людини. Її стрижень – розвивальна,

культуротворча домінанта, виховання відповідальної особистості, яка здатна до самоосвіти і саморозвитку, вмє критично мислити, опрацювати різноманітну інформацію, використовувати набуті знання і вміння для творчого розв'язання проблем, прагне змінити на краще своє життя і життя своєї країни» [7, с. 4].

Одним із сучасних підходів, який створює оптимальні умови для розвитку і становлення особистості як суб'єкта діяльності, є особистісно зорієнтований підхід до організації навчально-виховного процесу. У його основі – суб'єкт-суб'єктний тип педагогічної комунікації. Звісно, організація особистісно зорієнтованого спілкування з дитиною вимагає від учителя певних умінь, навичок та якостей особистості, серед яких значне місце посідає емпатійність педагога.

Проблемам особистісно зорієнтованого спілкування присвячено праці багатьох сучасних учених, серед яких І.Бех, О.Кононко І.Якиманська та інші. Численні дослідження дають підстави стверджувати, що емпатія – важлива характеристика професійного портрета учителя (Т.Василишина, О.Кайріс, С.Максимець, Г.Свідерська та ін.). Механізмам і методам розвитку емпатії присвячено праці А.Гольдштейна, Л.Сологуб, К.Фопеля та інших.

Мета нашої статті – охарактеризувати основні ознаки особистісно зорієнтованої педагогічної комунікації та розкрити сутність однієї з умов такої комунікації – емпатійності учителя.

Реалізація особистісно зорієнтованого підходу до організації навчально-виховного процесу у сучасній школі створює можливості для усвідомлення дитиною себе як особистості, для її вільного і відповідального самовираження. Цього досягти неможливо, як стверджує І.Бех, без «поважливого, добродійного ставлення до дитини значущих для неї дорослих» [3, с. 37]. Таке ставлення виявляється у процесі педагогічної комунікації під час двостороннього обміну інформацією, результатом якого є взаєморозуміння [9, с. 35].

Однак, не кожен тип педагогічного спілкування можна назвати особистісно зорієтованим. У дослідженні О.Цимбалюк спілкування залежно від типу (суб'єкт-суб'єктне, суб'єкт-об'єктне) поділяється на функціонально-рольове та особистісно зорієтоване. Функціонально-рольове спілкування є суто діловим, стандартизованим, обмеженим вимогами рольових позицій. Особисті мотиви, стосунки педагога й учня при цьому не виявляються і не враховуються, головна його мета полягає в забезпеченні виконання певних дій. На протиположному, особистісно зорієтоване спілкування є складною психологічною взаємодією, яка передбачає виконання певних нормативних функцій з виявом особистого ставлення, почуттів. Спрямоване воно не так на виконання завдань, як на розвиток особистості учня, і вимагає такого рівня активності особистості, за якого вона не підкоряється обставинам, що складаються в педагогічному процесі, а сама створює їх, виробляє свою стратегію щодо свідомого і планомірного удосконалення себе. Налаштований на особистісно зорієтоване спілкування вчитель демонструє відкритість, доступність, створює для дітей можливості для висловлювання думок і почуттів. Він має бути справедливим, довіряти дітям, визнавати їх неповторність, цікавитися їх життям, проблемами, бути завжди готовим допомогти [10, с. 24].

Суб'єкт-суб'єктний характер є важливим принципом організації педагогічного спілкування, що полягає у взаємній гуманістичній установці, активності педагога та учнів, взаємопроникненні у світ почуттів та переживань, готовності прийняти співрозмовника, взаємодіяти з ним. Суб'єкт-суб'єктний тип спілкування передбачає рівність психологічних позицій співрозмовників. Хоча вчитель і школярі нерівні соціально (різний життєвий досвід, ролі взаємодії), для забезпечення активності учня, розвитку його особистості, слід уникати домінування педагога і визнавати право дитини на власну думку, позицію. Учні хочуть, щоб з ними радилися, зважали на їхні міркування, і завдання вчителя – враховувати цю потребу.

Особистісно зорієтована педагогічна комунікація передбачає наявність таких якостей особистості вчителя, як ціннісне ставлення до педагогічної комунікації, комунікативна спрямованість, психологічна підготовленість, інтелігентність, контактність, особистісна конгруентність (відповідність між тим, що людина говорить і відчуває) та ін. Вагоме місце серед цих характеристик посідає емпатійність педагога [10, с. 25].

Дослідження свідчать, що рівень емпатійності особистості пов'язаний із досягненнями у сфері спілкування. Адже емпатія має стійку асоціацію з широким спектром інших просоціальних вчинків. Емпатія (емоційна чуйність) – це здатність зрозуміти емоційний стан іншої людини. Існує декілька підходів до визначення емпатії, яка розглядається як: емоційний процес, переживання афективного стану іншої людини у відповідь на його емоційну поведінку; когнітивний процес – здатність прийняти роль, перспективу, позицію іншого; складний афективно-когнітивний процес; взаємодія афективних (емоційних), когнітивних (пізнавальних) та конативних (моторних, дійових, поведінкових) компонентів.

Емпатія проявляється у двох формах – співпереживання та співчуття. Співпереживання – це переживання суб'єктом тих самих емоційних станів, у яких перебуває інша людина. Співчуття – переживання власного емоційного стану, який викликаний почуттями, подіями у житті іншої людини [4]. У реальному житті часто співпереживання і співчуття переплітаються, однак у кожному конкретному випадку один із цих видів емпатії домінує. Переважання тих чи інших емпатійних реакцій залежить від низки факторів: змісту емпатійної ситуації, структури особистості індивіда, специфіки його емоційної сфери.

У працях Т.Райка розглядаються чотири фази процесу емпатії:

1) ідентифікація (переїмання від споглядання іншої людини та її переживань); 2) інкорпорація (приєднання, «переселення» переживань однієї людини в іншу); 3) ревербація (емоційний відгук, пробудження

власного переживання, викликаного інкорпорацією); 4) відмежування (емпатійне розуміння, коли використовуються методи міркування і уважного вивчення ситуації) [4, с. 384].

Емпатія в особистісних формах – це «складне функціональне утворення, в якому пізнавальні й емоційні процеси утворюють взаємозумовлену єдність...У особистісних формах емпатії виражається, з одного боку, ступінь зрілості пізнавальних і емоційних процесів, з іншої – характер мотивації, ступінь стійкості структури особистості» [1, с. 136].

Розвинута емпатійність здебільшого визначає можливості людини у встановленні та підтримці контактів у спілкуванні, прогнозуванні поведінки та діяльності людей. За результатами досліджень О.Докукіної, В.Прокоф'євої, емпатійні можливості у переважній більшості випадків зростають з віком, з набуттям життєвого досвіду, мають відмінності в осіб різної статі і можуть проявлятися у більшій чи меншій мірі [5]. В.Лабунська зазначає, що найбільш сензитивний період для розвитку емпатійності особистості припадає на 18-22 роки. Цей вік відкриває щабель індивідуалізації та є особливим етапом у духовному житті людини. Він пов'язаний з пошуком власної пристосованості до світу, зі встановленням власного світогляду, з визначенням і реалізацією власного погляду на життя та індивідуального способу життя.

Готовність індивіда відчувати і діяти, ставлячи себе на місце іншої людини, є психологічною основою гуманного ставлення до оточуючих і, за В.Абраменковою, формується у процесі спілкування і спільної діяльності. Гуманістична сутність педагогічної діяльності розкривається найбільш повно у психологічному контексті «вчитель – учень». Учитель повинен бачити світ очима школяра, інакше педагогічну співпрацю неможливо організувати ні на дидактичному, ні на психологічному рівні. Професійне педагогічне спілкування утверджує суб'єкт-суб'єктні взаємостосунки, де учень виступає рівним партнером співпраці з учителем, який володіє такою якістю педагога, як емпатійність. На думку О.Кайріс, саме емпатійність дозволяє вивести процес розвитку індивідуальності школяра на рівень відповідності психологічним закономірностям суб'єкт-суб'єктної взаємодії людей взагалі і в системі «дитина – дорослий» зокрема [6, с. 42]. Тобто емпатійне спілкування вчителя з учнями характеризується рівністю психологічних позицій учасників – двох суб'єктів, взаємним проникненням партнерів у світ почуттів та переживань один одного; активною гуманістичною установкою партнерів, здатністю співчувати, співпереживати, допомагати. Принципово важливою умовою співпраці учня та вчителя є мистецтво вловлювати всі складні та, нерідко, дуже тонкі нюанси психіки, вміння бачити світ очима іншого. Тобто емпатія у структурі особистості вчителя може і повинна розглядатися, з одного боку, як ситуативно виникаюче переживання, а з другого – як стійка індивідуальна якість, спрямованість особистості, що виявляється в готовності вчителя проявити емоційне тепло, співпереживання, співчуття, сприяння учневі. Зрозуміло, що така душевність педагога допомагає йому розвивати душевність школяра. Таким чином, емпатійність необхідно розглядати як одну із провідних характеристик особистості педагога.

Проблема формування емпатійності учителя у педагогічній науці не нова. Вихованню емпатійної, співчутливої особистості вчителя важливого значення надавали відомі педагоги-класики. Так, на думку великого українського педагога В.Сухомлинського, уміння «відчувати душу» іншої людини, здатність розуміти її душевний стан – одна із найважливіших характеристик особистості. В окресленому ним ідеалі педагога перша і визначальна риса – гуманізм, моральність. Педагогом-гуманістом стає лише людина з розвинутим почуттям співчуття, взаємодопомоги. В.Сухомлинський радив педагогам формувати вміння відчувати себе в іншій людині й людину в самій собі. Без взаємного розуміння, допомоги, підтримки неможливе встановлення добрих стосунків учителя з учнями. На думку В.Сухомлинського, завдання педагогів – «пізнавати серцем усе, чим живе, що думає, з чого радіє й чим засмучується вихованець» [8, с. 424].

Проблеми емпатійності, доброти, людяності піднімаються у працях Ш.Амонашвілі («Психологічні основи педагогіки співробітництва», «Особистісно-гуманна основа педагогічного процесу», «Школа життя» та ін.). Уся його педагогічна система пронизана гуманізмом, любов'ю і повагою до вихованців. Великий педагог-гуманіст говорить про емпатійність як «тепло серця», як «дар відчуження іншої людини». Автор підкреслює, що емпатійність як особистісна риса педагогів є обов'язковою умовою для формування у дітей здатності «відчувати іншу людину» [2].

Проте вміння зрозуміти іншу людину, співпереживати, співчувати їй, тобто проявляти емпатію у стосунках із нею – ці якості ще не стали особистісними якостями всіх без винятку вчителів. У шкільному середовищі досі існують певні проблеми у взаємодії вчителів та учнів, зокрема: домінування формального стилю у стосунках із дітьми, невміння зрозуміти індивідуальність школяра, брак взаєморозуміння. Вчителі із низьким рівнем емпатійності нерідко допускають педагогічну нетактовність, застосовують невинуваті покарання. Вони не здатні стати на місце дитини, не вміють орієнтуватися у світі значущих для учня переживань. Тому проблема формування емпатійності вчителя продовжує бути актуальною і практично значущою.

Отже, глибоко усвідомлене, стійке гуманне ставлення до учнів – це компонент істинної педагогічної культури, це риса справжнього педагога. Очевидним є те, що від професійної майстерності, культури педагогічного спілкування, емпатійності вчителя залежить не тільки сьогодення шкільного життя, але і можливість гуманізації суспільства в цілому. Тому важливо, щоб сучасний учитель володів не лише педагогічними знаннями, уміннями і навичками, але і відповідними професійними якостями, в тому числі – емпатійністю.

На сучасному етапі гуманізації освітнього процесу зростає значення заходів, спрямованих на удосконалення професійної підготовки вчителів. Актуальними залишаються завдання пошуку найбільш вдалих для цього педагогічних технологій, які б сприяли розвитку необхідних особистісних якостей, що дають можливість учителю встановлювати рівноправний характер взаємодії з учнем, і, зокрема, такої важливої якості, як емпатійність.

ЛІТЕРАТУРА

1. Абраменкова В. Социальная психология детства: развитие отношений ребенка в данной субкультуре / В.Абраменкова. – Москва-Воронеж: НПО «МОДЭК», 2000.–416с.
2. Амонашвілі Ш. Школа життя / Ш.Амонашвілі [Пер. з рос. М.Литвин, В.Гаврилькевича]. – Хмельницький, 2002. – 172с.
3. Бех І. Виховання особистості: У 2 кн. Кн. 1: Особистісно орієнтований підхід: теоретико-технологічні засади: Наук. видання / І.Бех. – К.: Либідь, 2003. – 280с.
4. Гольдштейн А., Хомик В. Тренінг умінь спілкування / [Пер. з англ. В.Хомика]. – К.: Либідь, 2003. – 520 с.
5. Докукіна О. Вивчення особливостей емпатійного ставлення молодших школярів до однолітків / О.Докукіна // Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді: Збірник наукових праць. – Київ – Житомир: Ви-во ЖДУ, 2004. – Кн.1. – С. 214 – 218.
6. Кайрис Е. Емпатия как фактор педагогической профпригодности / Е.Кайрис // Практична психологія та соціальна робота. – 2001. - №8. – С.42-45.
7. Концепція загальної середньої освіти (12-річна школа) // Педагогічна газета.–2002.–№ 1(91). – С. 4-6.
8. Сухомлинський В. Вибрані твори у 5 т. Т.2. / В.Сухомлинський. – К.: Радянська школа, 1976. – 670 с.
9. Тренінги з розвитку комунікативності вчителів / [Укл. А. Дербеньова, А. Кунцевська]. – Х.: Основа, 2009. – 191с.
10. Цимбалюк О. Теоретико-методологічні засади дослідження професійної комунікативної діяльності вчителя загальноосвітньої школи у вітчизняній педагогіці (друга половина ХХ ст.) / О. Цимбалюк // Нова педагогічна думка. – 2009. - № 4. – С. 22-25.

*Бричок Борис Павлович,
кандидат педагогічних наук, професор
кафедри педагогіки початкової освіти РДГУ*

Антропологічна криза у системі сучасної освіти

Актуальність проблеми. Існуючу систему освіти людство використовує упродовж трьохсот років і водночас наполегливо критикує її. Сучасна школа нівелює учнів, не дає розвинути їх здібностям, губить таланти, не враховує їх інтереси і нахили. Зазубрювання текстів вбиває живу думку, а зміст освіти дуже далекий від реального життя. Тестування, зовнішнє так зване незалежне оцінювання змушує займатись зубрінням, стримує розвиток мислення, орієнтує на запам'ятовування. Звідси у молодих людей підвищена тривожність, невротизація, комплекс неповноцінності, агресія до

зовнішнього світу.

Знаннева парадигма вичерпала себе, повинна поступатися суб'єктно-діяльнісній. Дитина з допомогою педагогів має розуміти: хто вона, як живе, для чого живе, як чинить і т.і.

Справедливо зауважує Ш.О.Амонашвілі, що тестування відкидає школу від її суті – бути майстернею людяності ...

Потрібно рятувати школу [1]. А як впливають на учнів знання, наскільки вони проникають у внутрішній світ їх формують Людину? Відбувається процес "розлюднення людини".

Аналіз останніх публікацій. Проблема людини в наш час стала своєрідним епіцентром усіх філософських і педагогічних пошуків і зумовила пошуки шляхів гуманізації освіти. А для цього необхідне поглиблене структурне знання про людину, що допоможе зрозуміти особистість, усвідомити кого конкретно і чому ми хочемо навчати. А в цьому допомагає антропологізм, оскільки він визнає домінантами гуманізму унікальність людини.

Проблему упровадження в школі ідей антропологізму відстоювали вітчизняні педагоги К.Ушинський, А.Макаренко, В.Сухомлинський і продовжують розглядати В.Андрущенко, Г.Балл, І.Бех, С.Гончаренко, С.Максименко, І.Зязюн, В.Кремень, О.Сухомлинська, І.Аносов, Р.Арцишевський. Результати їх досліджень знаходять застосування у процесі подолання псевдоантропологічних уявлень, дозволяють створити гуманістичні умови навчання і виховання, що є базою для визначення змісту освіти, написання підручників та посібників для студентів.

Завдання статті полягає в тому, щоб довести необхідність використання ідей антропологізму у формуванні змісту освіти на основі її гуманізації.

ЗМІСТ

Передмова		3
Колупасва Т.Є.	<i>Синергетично-системний підхід у взаємодії ВНЗ – ЗНЗ</i>	4
Бірюкова Н.В.	<i>Розвиток освіти на Волині (к.ХІХ – п.ХХ ст.)</i>	6
Блащук О.Ю.	<i>Читання – першочергове завдання початкової школи</i>	9
Боровець О.В.	<i>Емпатійність учителя як умова особистісно зорієнтованої педагогічної комунікації</i>	10
Бричок Б.П.	<i>Антропологічна криза у системі сучасної освіти</i>	13
Бричок С.Б.	<i>Педагогічні погляди Софії Русової у публікаціях журналів "Світло" (1910-1914 рр.)</i>	16
Вальчук І.А.	<i>Проблеми морального виховання учнів початкових класів в історії педагогіки</i>	20
Василевич Т.М.	<i>До питання про науково-теоретичні передумови освоєння процесу набуття навичок виразного читання за партитурою навчального тексту</i>	21
Вашкевич Т.В.	<i>Особливості педагогічного спілкування вчителя початкових класів</i>	23
Веремчук А.П.	<i>Формування ціннісної культури педагогічної діяльності: інтегративно-культурологічний підхід</i>	25
Власюк О.В.	<i>Використання загадок на уроках української мови в початкових класах</i>	27
Вознюк М.Д.	<i>Підготовка майбутнього вчителя до творчої діяльності</i>	29
Возняк Н.В.	<i>Опрацювання художнього твору на уроках читання в 3-4 класах</i>	31
Ганжа М.В.	<i>Сучасний стан проблеми естетичного виховання: інтерактивний підхід</i>	33
Герасимчук А.М.	<i>Вплив ідей Реформації та Відродження на розвиток освіти та педагогічної думки в Україні</i>	35
Герба В.М.	<i>Формування самосвідомості учнів початкової школи</i>	37
Гетманчук Н.О.	<i>Робота з текстом як засіб розвитку мовлення майбутнього вчителя</i>	39
Главацька І.С.	<i>Смисловий аналіз тексту, форми застосування</i>	42
Далінчун Ю.В.	<i>Теоретичні основи національного виховання</i>	45
Демчук І.А.	<i>Удосконалення техніки читання у молодших школярів на уроках читання</i>	47
Джас М.І.	<i>Професійно-педагогічна діяльність вчителя як історико-педагогічна проблема</i>	48
Дзвінська С.В.	<i>Основні технології (системи) розвивального навчання молодших школярів в українській педагогічній науці в 60-90-х роках ХХ століття</i>	52
Дмитрук Р.М.	<i>Особливості організації робочого часу студентів</i>	55
Долгих А.П.	<i>Текстотворення, як найважливіший вид роботи з мовленнєвого розвитку мовно-мовленнєвих умінь молодших школярів</i>	58
Іванова Л.І.	<i>Використання мовно-ситуативних завдань у аспекті комунікативного вивчення окремих розділів початкового шкільного курсу рідної мови</i>	60
Іванюк Ю.В.	<i>Інновації у змісті сучасної освіти</i>	66
Касянець Ю.Б.	<i>Просвітницька діяльність І.Огієнка(1882 - 1972)</i>	67
Кмитюк О.В.	<i>Дидактичні інноваційні технології в історичній ретроспективі</i>	70
Козіцька О.А., Давнюк С.В.	<i>Збагачення мовленнєвого діапазону студентів приднугвальними синтаксичними конструкціями</i>	73
Кухарук О.І.	<i>Модернізація освіти в Україні</i>	76
Куцмида Н.В.	<i>Ситуативні вправи як основне джерело збагачення діалогічного мовлення молодших школярів</i>	78
Лавренчук А.П.	<i>Тенденції та пріоритети виховання дітей в сучасній сім'ї</i>	81
Михальчук О.В.	<i>Контроль за результатами навчання на уроках читання</i>	83
Наумова І.Б.	<i>Основні чинники формування науково-педагогічних поглядів Джона Локка</i>	85
Нікітюк І.П.	<i>В.О.Сухомлинський про оцінку як метод навчання учнів</i>	87
Панасюк Л.В.	<i>Як зацікавити дитину читати</i>	88
Перець О.М.	<i>Технологія формування професійної компетентності майбутнього вчителя початкових класів</i>	91
Руткаускайте Л.В.	<i>Актуальність проблеми комунікативної спрямованості уроку читання</i>	94
Скігар О.М.	<i>Педагогічні ідеї Марії Монтесорі</i>	96
Тупік Ю.О.	<i>Програмований контроль знань студентів із синтаксису</i>	97
Усач (Крижанська) Л.В.	<i>Етнопедогогічна основа національно зорієнтованого навчально-виховного процесу у початковій школі</i>	100
Харкевич Р.М.	<i>Соціально-педагогічні засади розвитку початкової освіти в Україні(1917-1933рр.)</i>	105
Хоровець Ю.С.	<i>Соціальна компетентність педагога:сутність, складові</i>	109

Шашок Ю.В.	<i>Метод навчальних проєктів - освітня технологія XXI століття</i>	111
Шевчук Т.Б.	<i>Лексикографічна робота як складова професійної підготовки вчителя початкових класів</i>	113
Шевців З.М.	<i>Педагогічна корекція професійно-значущих компетенцій майбутнього вчителя</i>	116
Юсенко Л.В.	<i>Роль і місце казки в розвитку дитини. Педагоги про виховне значення казки</i>	117
Яковишина Т.В.	<i>Сучасні тенденції розвитку творчої особистості вчителя початкових класів</i>	119